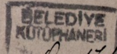
HALK BİLGİSİ
HABERLERİ

H. B. D. İstanbul merkezi tarafından neşrolunur
AYLIK MECMUA

Müdürü
İzzet Âdil

İÇİNDEKİ YAZILAR

YIL : 1 1 teşrinisani 1929 **SAYI : 1**

İstanbul Mektep neşriyat yurdu matbaası

HALK BİLGİSİ
HABERLERİ

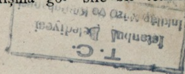
H. B. D. İstanbul merkezi tarafından çıkarılır
aylık mecmua

Sayı: 1 | 1 teşrinisani 1929 | Yıl: 1

İLK SÖZ

Halk Bilgisi Derngi umumî merkezinin - müteferrik neşriyattan mada - Ankra' da yıllık bir mecmua çıkardığı malumdur. Derneğin İstanbul merkezi, teşekkülümüzün en ağır ve yüklü mesaisini taşıyan bu mecmuanın yanına, bu defa bir aylık mevkute ilave ediyor. Bunun sebebi, Derneğin teessüsündenberi geçen iki senelik kısa müddet içinde, memleketimizde mes'ut bir inkişafa mazhar olan Halk Bilgisi faaliyeti neticesinde elde edilen mebzul malzemeyi biran evvel ortaya koymak arzusudur.

Derneğimizin iki yıl zarfında yaptığı telkin ve tenvir tesirile olmalıdır ki, bu gün her tarafta usule ve intizama tabi mütemadî bir çalışma görüyoruz. Halk Bilğisi Derneğinin teşekkülünü teşvik eden gayenin istihsaline doğru gidildiğini gösteren bu çalışmanın temin ettiği maddeler ve mahsuller ise, kemmiyeten ve keyfiyeten yüksek kıymeti haizdir. Bazıları hususî ellerde, bir çoğu da muhtelif mahallerdeki Dernek teşkilatının dosyalarında mahfuz bulunan bu mahsullerin ve malzemenin neşri için senede bir defa çıkan ve ne olursa olsun sahifaları mahdut kalan bir mecmua kifayet edemezdi. Dernek İlim encümeni işte bunu gözönünde tutarak, müteferrik malzemenin neşrine vasıta olmak üzere, umumî merkezin bütün manasile bir tetkik ve ihtisas me-

ANADOLU'DA BOZKURT EFSANESİ

Oğuz Hâna fütuhatında rehberlik eden, müteaddit hâkanlara kâh anne, kâh sütanne olan Bozkurt hurafesinin Anadolu'da bir izine tesadüf edilemiyişi çok gariptir. Filhakika bu güne kadar, kurdun eski asırdaki kutsiyetinden Anadolu halkı bir an'ane nakletmiyordu.

Kurda dair kinayeler, atasözleri, diğer hayvanlara atfedilenlerden fazla manayi ihtiva etmezdi.

Kurt ismile tesmiye edilmiş tarihî ricale de az tesadüf edildi; Kurt Bey namında ancak bir iki şahıs biliyoruz. Bektaşi menkabelerinde bir kurtana geçiyorsada, bunun meşhur Korkutata olmasını bazi zevat iddia etmektedir. Kurt masalı, kurt kuranı gibi kinayeler, hayvana kutsiyet vermekten uzaktı. Hususile sürü sahibi köylülerle temas edenler biliyor ki, kurda karşı halkta büyük bir kin vardır. Kurt avında muvaffak olan avcılar derisini köylerde gezdirirken, daha doğrusu mükâfat toplarken « Kurt geldi, düşman geldi » diye haykırırlar.

Tetkikat için memleketimize gelen bazı ecnebilerin de bu bapta suallerine maruz kaldığımızdan bu mevzu hakkında göz kulak oluyorduk. Geçenlerde Halk Bilgisi tetkikatı için en müsait, en geniş bir saha olduğunda musır buluduğum Yabanabad'a bir seyahat yaptım. Yabanabat kaplıcalarına dair dinlediğim bir efsane Bozkurt an'anesinin bir istitalesi olduğu fikrini bana verdi, naklettiğim alakadar zevatın da teyitlerine itimat ederek Türk Halk Bilğisi ile iştigal eden zevatın tetkikine arzediyorum.

Kese köyile Sipahi köyü yakınındaki kaplıcaların nasıl keşfedildiğini Kese köylü bir kadın, aynen şölye anlattı:

---

cellesi olan yıllık mecmuasından ayrı bir mevkute çıkarmağa karar verdi. Merkezimiz, şu sahifaları meydana koymakla bu kararın tatbikina geçiyor ve göreceğini kuvvetle ümit ettiği maddî ve manevî yardımlarla, derin bir heyecanla takip ettiği emele kavuşacağına inanıyor. H. B. D.

— Çok eski zamanlarda bu hamamlar yoktu, kaynak, bir hayvan izi kadar küçüktü. Bir gün şu tepenin çamı altındaki yatırların yanından uyuz bir kurt geldi, vücudunda tek bir tel kalmamıştı, kaynağın üzerine yaslandı, sağa sola dönüyordu. Bir kaç gün uyuz kurt buna devam etti, yuvarlana yuvarlana küçük bir göl meydana geldi, kurdun yavaş yavaş tüyleri bitiyor, hastalığı geçiyordu; bir müddet sonra terü taze oldu, ipek gibi tüyleri düzeldi, bir daha kurt gelmedi. »

Hikâye buraya geldiği zaman, kadın bir sır tevdi ediyormuş gibi hürmetkâr bir vaziyetle hafifçe « bu kurt peygamberlerdendi » dedi. Sonra ne olmuş dedim, kurt masalını genişletmek istiyordum, devam etti:

— « Kurdun buraya geldiğini Sipahi köylü kel bir kız görüyordu. O da kurt gibi gölde yuvarlandı, günlerce başını yıkadı biiznillah ipek gibi saçları geldi, hastalığı geçti. Ondan sonra burasını hamam yaptılar, halk meccanen gelir, yıkanırdı. Bir zaman geldi ki ahaliden para almak istediler, derhal büyük bir yılan peyda oldu, kapıya dikildi, kimse içeriye giremedi, para almaktan vazgeçilmedikçe yılan hamamı terketmedi, nihayet vazgeçildi, yılan da kayboldu, bu hamama onun için Yılanlı hamam derler.„ dedi

Kadının rivayetince ozamandanberi Sipahi köyünden uşur alınmazmış. Anlaşıldığına göre uşur vermemek bir şerafet ve mümtaziyet alameti olarak halk arasında yaşarmış.

Şimdi nasıl dedim? Deli Durmuş şimdi, cayır cayır yüzer para alıyor, ne kurt çıkıyor, ne yılan geliyor, cevabını verdi.

Yabanabat kaplıcalılarına ait bu hurafede hem ejderhayı, hem kurdu buluyoruz. Selçukilerin sancakları ejderha olduğunu Sadrettini Konevî'nin meşhur Selçuk mersiyesinden anlıyoruz. Bozkurdun efsaneleri de malumdur. Demek ki her iki ungunu hamam efsanesi yaşatmaktadır.

« Halk Bilgisi Derneği » Andolu'nun bu kabil yazılmamış halkiyatı arasında bizim naklettiğimiz efsaneyi tevsi edecek daha kimbilir ne hurafeler keşfeyleyecektir.

Hasan Fehmi

H. B. D. umumî merkezi İdare heyeti azasından

HALK ŞİİRLERİ

—1—

HASANŞAH'TAN

Kâhi taşkın sular gibi çağlayup
Ulu deryaları geçersin gönül
Gece gündüz zâri zâri ağlayup
Sırrını âleme açarsın gönül

Esbi aşka süvar olup aşuben
Narı aşka kebap olup pişüben
Yolunun üzerine düşüben
Seni sevenlerden kaçarsın gönül.

Hüma gibi alçaklara inmezsin
Pervaneveş şem'i sun'a yanmazsın
Bir bülbülsün değme güle konmazsın
Gayet yücelerde uçarsın gönül.

Yalancı dünyaya geldin geleliden
Ben kendümü bildüm bilelden
Muhabbet camını deste alaldan
Aşkın şarabını içersin gönül.

Hasanşah eder nasihat al divaneden
Şarabı aşk ile ol mestaneden
Gelen göçtü bu misafirhaneden
Bir gün ola sen de göçersin gönül.

— II —

KARS'Lİ CİHANİ'DEN

Bilürüm çetin derler kurbetin kahrın
Sen can dersin anlar baba deyirler.

Çok söylersen seni satarlardı
Söylemezsen ne çok kaba deyirler.

Bülbül gibi hasret galdık vatana
Şah olsan yaramaz kurbetel sana
Didemiz bulandı hicrile kana
Sultan olsan yine kedâ deyirler.

Sefil Cihanî der kurbete varsam
Varup bir meclisten içeri girsem
Derdim tazelenir bir karslı görsem
Ne gel otur ne merhaba deyirler.

Elveda günüdür çimenli dağlar
Göllerde yeşilbaş sunalar kaldı
Sadrı mermer ak suvaklı odalar
Cenneti okşayan haneler kaldı.

Kaleler, kuleler, top, topaneler
Ona malik oldu müşrikânlar
Medrese, mescitler, hoş minareler
Taşları gevherden binalar kaldı.

Takdiri ezelde bu, beyhude yanma
Sefil Cihanî der divâne sanma
Vatanı terketmek gam değil amma
Emektar atalar analar kaldı.

— III —

ÂŞIK YAREGİDEN'DEN

Göğsün açıp bana karşı
Gelme beni öldürürsün
Gözlerini süze süze
Bakma bana öldürürsün.

Öldürüp kanıma girme
Gayrı yâre meyil verme
Ela göze siyah sürme
Çekme beni öldürürsün

Ağzında dişin dürdane
Gelmemiş mislin cihane
Siyah zülfün ak gerdana
Dökme beni öldürürsün

Der ki Âşık Yâergiden
Bendesin oldur terkeden
Göründü ol gümüş beden
Açma beni öldürürsün.

Toplayan:

Rıdvan Nafiz

H. B. D. umumî merkezi İlim encümeni azasından

KARACAOĞLAN

Viyana Kütüphanesinde 2006 numarada yazılı (Flügel Kataloğu, C 3, S 535-536) dikkate değer bir mecmua bulunmaktadır. Bu mecmuadan iki sene evvel ihtiva ettiği bir cok arap harflerile yazılmış Harvat, Macar, Alman türkülerinden dolayı Gragger, Babinger, Mittvvoch ve Mordtmann tarafından « Literaturdeukmaler aus, Ungarns türkenzeit-1927 » isimli eserde bahsedilmiştir.

Türk halk şairlerine ait kısım ise Prof. Mordtmann'ın kalemile ortaya atılmış ve Türk şairlerinin ismi yalnız zikrolunmuştur.

Bu mecmuadaki halk şairlerimizin türkülerini ben istinsah etmiştim.

Bunlar Karacoğlan, Kerem dede, Bahşioğlu, Hidiroğlu, Hocamoğlu, Kulmehmet, Kulpiri,

Ahmetoğlu, Şükri Mehmet'ten ibarettir. Bektaşılığa temas edenleri, Sedettin Nüzhet B. neşretmek üzre benden istinsah etti. Karacoğlana ait olanlar ise Sadettin Nüzhet B. in 1927 de çıkardığı (Karacoğlan) eserinde bulunmadığından bu şair hakkında tetkikatta bulunanlara bir yardım olmak üzre burada neşrediyorum.

—1—

Evvel Allah âhır Allah
Andan ulu gelmemiştir
Hak Muhammedden sevgülü
Hakkın kulu gelmemiştir

Şahmerdan idi adı
Cömert sofrasın kim kodu
Ali'ye arsalanım dedi
Ayruk Ali gelmemiştir

Pir olmayan aşka gelmez
Koç olmayan kurban olmaz
Ecel gelse derman olmaz
Haktan rıza gelmemiştir

Od düştüğü yeri yakar
Değme dalda gülmü biter
Ko dört dilin çok kuş öter?
Bülbül ünü gelmemiştir

Karacoğlan hakka yalvar
Verdiğine kanah (?)ol dar
Şul âlemde eksüksüz yâr
Kimse bulup gelmemiştir

—2—

Bre hey âfet sürdür atın
Geçer çağın demedüm mü
Harami olmuş gözlerün
Yollar keser demedüm mü

Yıkılup bağ ile bostan
Ne umarsın bu nefesten
Hüma gibi şol kafesten
Bir gün uçar dümedüm mü

Be bak şol kaş ile göze
Anlar baki kalmaz size
Bir yakasız könlek bize
Felek biçer demedüm mü

Yürü hey kaşları kalem
Sağ olursam seni bulam
Güğercinliktir bu âlem
Konar geçer demedüm mü

« Karacoğlan» eder canım
Kurban olsun sana canım
Çarhı felek benim kanım
Bir gün içer demedüm mü

—3—

Be felek senin elinden
Âh edüben ben ağlarum
Şamü seher ağlar gözüm
Başımı döğer ağlarum

Çağıruram Gani deyi

Gel ağlatma beni deyi
Kimi seversem ben deyi
Yollara bakar ağlarum

Lutfeyle beğüm urandur
Gözümün yaşı barandur
Kaygulu gönlüm virandur
Hicrünü çeker ağlarum

Medet senden hey Allahım
Teslimdır sana şol canım
Mahşer yeründe kefenüm
Boynuma takar ağlarum

Karaçoğlan düşüp derde
Gece gündüz yanar narda
Hak kadı olduğu yerde
Kabrümden çıkar ağlarum

—4—

Dilber âlemde aşk odu
Nice olur göresin katlan
Terkedesin adu sanı
Yerlere çalasın katlan

Yürüyesin hadden aşup
Eller taınına bulaşup
Bir körpe derdine düşüp
Sararup solasın katlan

Hiç dert olmaz bu dert gibi
Yanar yüreğüm od gibi
Eşinden azmış kurt gibi
Dağlara düşesin katlan

Devrandur bu halden hale
Sanma hopluk baki kala
Efendim bir zaman ola
Sözüme gelesin katlan.

Karacoğlan söyler sözün
Kara yire sürüp yüzün
Yadedesin bir dem süzün
Hak imiş diyesin katlan

— 5 —

Sağlıktır cihanın varı
Çok ağladum kıldum zari
Dostlar şol sevdüngüm yâri
Dün de görmedüm bu gün de

Gönül içinde gizlü mü
Hoblar içinde nazlu mu
Kaşı çatma elâ gözlü mü
Dün de görmedüm bu gün de

Çözüp zülfünün bendini
Yavikladım kendüsümü
Gül yanaklu efendümü
Dün de görmedüm bu gün de

Eşidün benüm zarumu
Kaçurdum elden yârumu
Cihan içinde varumu
Dün de görmedüm bu gün de

Karadcoğlan eder kendi
Aşk oduna düştü yandı
Kande idün hey efendi
Dün de görmedüm bu gün de

—6—

Âlemi yaradan Allah
Halüm deyi deyi ağlarem

Ya nice olur şol gurbette
Balum deyi deyi ağlarem

Yürükrük salarlar koşuya
Dime razunu naşuye
Yârdan ayrulan kişiye
Zulüm deyi deyi ağlarem

Pir olmayan aşka gelmez
Koç olmayan kurban olmaz
Yalnız taş duvar olmaz
Yoldaş deyi deyi ağlarem

Muhannet kaçar dolanur
Aşk kande ise bilünür
Şimdi binde bir bulunur
Kardeş deyi deyi ağlarem

Karacoğlan olmuş hasta
Vardır diyene derman iste
Ecel dedükleri nesne
Bir gün deyi deyi ağlarem

— 7 —

Kerem eyle karagözü
Açma bizüm sırrumuzu
Araya firkat düşürüp
Od eyleme yurdumuzu

Biz birlüğe bitüptürüz
Aşk eteğin tutupturuz
Gerümüze atıpturuz
Namusile arumuzu

Alup başumu gideyin
Sensiz cihanı nideyin
varayın seyran edeyin
Ekçiçeklü? (?)korumuzu.

Geçti yazun geldi güzün
Kim çeker ağyarın sözün
Alay alay olup gezün
çok göreyin sürünüzü

Karacoğlan eder neler
Firkat odu bağrım deler
Gurbetliğe hüdâm salar
İkimizden birümüzü

—8—

Ne sarp yerde avladılar yolumu
Aman ver hey güzel Allah
aman ver
Kasdettiler hopça canım almağa
İman ver hey güzel Allah
iman ver.

Hüma kuşu gibi yüksek uçucek
Bölük bolük kanatlarum
açicek
Fursat bulup yârümile kaçicek
Duman ver hey güzel Allah
duman ver

Yavru bülbül garip garip
öticek
Gül yerine şimdi sünbül
bitecek
Yârüm ile seher yerde yatıcek
Çemen ver hey güzel Allah
çemen ver

Arturayın âhim ile zarumu
Harce deyin elde olan varumu
Önde sonda vereceksin
yârumu
Hemen ver hey güzel Allah
hemen ver

Karacoğlan derler benüm
adıma
Körpem gelür benüm herdem
yaduma
Hüdam ver ben dahi irem
muradıma
Zaman ver hey güzel Allah
zaman ver

—9—

Doğruldun neye dönersin
Gel geç Hasan balum gel geç
Niçün bize cevredersin
Gel geç Hasan balum gel geç

Kaşın çatılı kalemdür
Mağrur olma bu âlemdür
Diyeceğün bir selamdur
Gel geç kadıncağım geç

Deyme vakit dost böyle etmez
Âşık olanlara küsmez
Senin yolun kimse basmaz
Gel geç kadıncağım gel geç

Seni seven bir delüdür
Hakkın günahkâr kuludur
Geçtüğün sultan yoludur
Gel geç möyrübanım gel geç

Karacaoğlan eder çoktan
İçim doludur fıraktan
Ümüdüm kesmezem Haktan
Gel geç kadıncağım gel geç

—10—

Yeşil aptal gel haber ver
Dört kitabı yazan kimdür
Meşriktan atulan toplar
Ya mağribe salan kimdür.

Destur verildi otlara
Binelüm yükrük atlara
Nasip sunuldu kurtlara
Taraf taraf salan kimdür

Göller verüldü sülüğe
Deryayi umman baluğa
On sekiz yıl karanluğa
Ya Hamza'yı salan kimdür

Yeşil ne ararsın dağda
Bülbül fiğan eder bağda
Çıkup yedinci kat gökte
Zühre yılduzu olan kimdür

Düşümüzü hayra hayra görüp
Kıl gibi köprü kurulup
Anayla birliğe varup
Kendi kızın alan kimdür.

Terezu mizan kurulup
Şeytan aradan sürülüp
Suyumuz kandan verülüp
Kilümüzü ezen ya kimdür.

BURSA ÂDETLERİ

—I—

HACI TEHNİYESİ

Hicaza giden bir adamın memleketine döndüğü zaman kendisi için yapılan bir merasimdir. Her hacı hicaza giderken « Selâmetle dönersem bir tehniye yapayim » diye nezredermiş. Sonradan âdet olmuş, yalnız nezredenler değil, her dönen yapmağa başlamıştır. Bursa'da bu âdet elyevm aynı kuvvetle yaşıyor. Merasim şöyle başlıyor:

Hacı memlekete dönünce doğrudan doğruya evine gelmiyor, akraba ve ahpaplarınca merasimle karşılandıktan sonra ya yakın akraba evine, yahut camiye gidiyor. Üç gün, üç gece evine gelemiyor Bu günlerde evde düğün vardır. Hacının yakın akrabalarından genç kızlar — asgarî üç, azamî on ola bilir - beyazlar giyer, taç takar, bilhassa elmas ve inci ile süslenirler. Bu süslenen kızlar kendi tabirlerile « Başından nikâh geçmemiş olanlar» olacaktır. Ev süslenir, hatta hariçten kira ile ve ahpaplardan eşya getirilir. Evin en geniş bir yerinde büyük bir masa kurulur, kızlar, etrafında toplanır. Masada zemzem, mis, şeker vardır, davetliler gece yemeğine kalacaktır, fakat tehniyeye her arzu eden gelebilir. Mutlaka zemzem içer, koku sürünür ve bir şeker alır, sonra içerde süslü odada oturan hacının zevcesi tebrik olunur. Bu tebrik merasimi üç gün, üç gece devam eder, üçüncü günün akşamı hacı ahpapları tarafından evine gün kararırken getirilir, şerbetler içilir, dualar edilir, ertesi sabah pencereler ve kapılar, yahut hari cen bütün ev yeşile boyanır. Bu suretle merasim bitmiş olur.

Yeşil aptal nedir halin
Karacoğlan senin kulun
Gel ediver Azrailin
Kendi canın alan kimdür.

Caferoğlu Ahmet
İstanbul H. B. D. azasından

— II —

ZEKERİYA PEYGAMBER SOFRASI

Adak « nezr » için bu gün yaşayan bir âdettir. Dileği olan muradının olması için bir Zekeriya peygamber sofrası kurar. Sofranın kuruluş vakti Şaban ayının ilk pazartesi gecesidir. Mevsime göre yaş, kuru ne kadar yemiş tedarik olunursa onların hepsi bakırdan büyük bir tepsi içine yerleştirilir, yemişlerin etrafında ev sahibinin ahpaplarından her hangi birinin olması istenilir, niyet ederek birer mum dikilir Her murat sahibi diktiği mumun ışığında (Meryem suresi) ni okur, ara yerde bir çok secdeler yapılır. Kuran bitince herkes ayrı ayrı duasını yapar. Eğer ev sahibi varlıklı ise ayrıca « duahan » tutar, Dua yapıldıktan sonra herkes telaşla tepsiye hücum eder ve neşe ve iştehala yemişler yenir, orada olmayanlara muradın husulü için dua etsin diye yemişler ayrılır. Bilhassa hastalara götürmek âdettir. Eğer Zekeriya sofrasına mum dikenlerin müteakip senenin Şaban ayına kadar muradı olursa Zekeriya sofrasını kurmak ona teveccüh eder. Fakat ayrıca her isteyen de o gece kurabilir, yalnız muradı olursa o sene kendisi mutlaka sofra yapacaktir. Yerli Bursa,lı bir kadının söylediğine göre bu âdet Bursa'da yirmi, otuz senedenberi caridir. Onu memlekete getiren de hicazdan gelen ihtiyar bir hacı hanım imiş.

— III —

ESNAF TAMİYESİ

Yedi sekiz sene eveline kadar bu âdet yapılıyordu. Âdetin mahiyeti şudur: Üç sene her hangi bir esnaf yanında çırak olarak çalışanların kalfa olacağı gün bir yemek verilir, bu yemekte aynı san'at erbabı senenin muayyen bir gününde « Akçağlayan » veya « Aptal murat » denilen mahalde toplanırlar, yemekler şunlardır: etli nohut, pilav, pirinç helvası. Yemekten sonra kalfa olacak

çıraklar ustalara ipekli peştemallar takdim ederler. Esnaf kâhyasına, yani (Pir) e de hediyeler verilir.

Dikiciler, İpekciler, Havlucular, Bakırcılar' Yorgancılar, Mutaflar (keçi kılından torba heğbe yapanlar) ayrı günlerde bu merasimi yaparlar. Böyle resmî bir günde müsaade almadan hiç kimse müstakil çalışamaz. Merasim esnasında her esnaf itinalı ve hususî kıyafetlerini takınırlar. Hatta işittiğime göre her sınıfın kendisine mahsus şarkısı da varmış.

İstanbul, daki çarşı esnafı gibi bunlar arasında da inhisar ve imtiyazı göze çarpan her nevi sınıf erbabının mıktarını Pir tayin eder, teşekküle dahil olmayan, o işi katiyen yapamaz. Teşekküle dahil olanlar arasında sıkı bir tesanüt var. «Tamiye » denen bu âdet bu gün devam etmiyor, yalnız his halinde « Pes zinde » olarak havlucularda devam ediyor.

Faika İsamettin
H. B. D. Bursa muhabiri

HAP

İKTİSADÎ BİR ÂDET

mahiyeti :

Köylerimizde Köylülerin, şehirde sağmal hayvan besliyenlerin « Sütortaklığı » yapmasına « Hap » ve bu işe de « Hapetmek » denir.

Bu ortaklığın yazılmamış yasası, bozmayı kimsenin düşünmediği bir (Töre) si vardır.

Davarı çok olan köylüler, yazın yaylaya çıkarlar, iki ve ya üç sürü sahibi birleşir. Bir hafta, onbeş gün, yahut bir ay üç sürünün sütü bir eve verilir. Bu müddeti, mübadele edilen süt mikdarı azaltır veya çoğaltır.

Öğleden evvel yatağa gelen davar ikindi serinliğinde sağılır. Hap, hangi eve gidecekse, sütleri sağan gelinler, genç kızlar, yahut sürü sahibinin ücretle tuttuğu « sağıcı » küleklerle sütü o eve götürürler.

Hapçı gelen sütleri bir (saplı) yahut, içi Eczacı şişeleri gibi, dağlanarak dairelere taksim edilmiş küleklerle ölçer, alır. Üç sürünün sütü Hapedildiğine göre, meselâ Esme hatundan on külek, Elif Bacıdan

sekiz küiek süt alındığı küçük çakıl taşlarile tesbit edilir. Kaç gün hap bu evde kaldisa her gün alınan mikdar kaydolunur. Farzedelim, on beş gün sonra hap, diğer sürü sahibine geçer. Evvelce Hap kendisinde olan ev, bu evden kaç külek süt almışsa, borcunu ödeyinciye kadar süt vermekte devam eyler. Bu bitinçe Hap üçüncü sürü sahibine geçer. Bu evden kaç külek süt alındısa ödeninciye kadar devam edilir. Böylece devr edilir.

Sürü sahipleri arasında olduğu gibi köy dahilinde de Hap yapılır, sekiz on evli bir köyün sütleri muayyen bir müddet bir eve verilir. Hap, evden eve devreder. Köy büyük olursa bir kaç obaya ayrılır . Hap bunlar arasında deyam eder

İnek sahipleri ayrica, man dası olanlar beraber Hap yaparlar.

Faydaları

Hapa iştirak etmekle kövlü her suretle kazanmaktadır:

1— Beş, on davarı olan küçük bir ev bile sütünü ödünç vererek biriktirdiği için eline topluca süt geçiyor. Bol süt ile peynir, vağ, çökelik, keş, yoğurt, peskütan yapmak kabil olmaktadir. Toptan satışta köylü daha çok kazanıyor.

2 — Beş okka süt için nekadar zeman sarfedilirse elli okka için de o kadar zeman meşgul olacatir, yaktığı odun ve tezzekten de bu suretle istifade etmektedir.

3 — Kazan, tencere, leğen ve sair eşya da komşular birbirinin malinden istifade ederler. Çünkü Hap bir eve geldiği zeman diğer evlerde bu eşyaya ihtiyaç yoktur.

4 —Köylü kendisine ne vakıt Hap geleceğini bildiği için işlerini ona göre sıralayabilmektedir, her gün az mıkdarda sütle meşgul olmak külfetinden kurtuluyor.

Köylü Hap kendisinde olmadığı zeman misafir gelirse çok sıkılır. Çünkü sütünü Hap olan eve vermek mecburiyetindedir. Hiç bir mazeret buna mani olamaz.

Hap işlerinde hiç bir ihtilaf ve münazaa çıktığı işidilmemiştir.

Hap kelimesi, mayiatı yekdiğerine karıştırmakta - bazan - kullanılmaktadır.

Hapet, şunları birbirine derler.

Hap bize kelsinde sana bir güzel kaymak göndereyim.

Hap bizden gitti gideli boz ayran yüzü görmiyoruz.

Bu sözler Hap hakkında bir fikir verebilir. Birde darbı mesel olduğunu, Ziyaettim Fahri Beyden öğrendim:

İnek öldü Hap kesildi, yani artık ilişik kalmadı. Buna ilave edilecek ve dikkat olunacak bir nokta daha vardır

Davar ve inekler sahipleri tarafından sağılır. Hap olan evlere götürülür, yani, sütü almamakla beraber, her gün, her kes malini sağmak mecburiyetindedir. Bu da ayrıca bir kolaylık temin etmektedir.

Abdülkadir

YUNUS'A AİT

Gaziayintap' ta bulduğum bir cönkte altında « Yunus Emre» ismi bulunan bir parçaya tesadüf ettim. Parçayı olduğu gibi Derneğimize gönderiyorum. [1]

Zahitlerin taptuğu
Dizüp döküp sayduğu
Yerde durmaz gökte yok
Friştenin aslı yok.

Uçmak ana yakışmaz
Huri gılman yakışmaz
Geçeceği köprü yok
Can erlerden gayrı yok

*

Tutma zahit buyruğun
İç mürşidin sunduğun
Hak dediği sanki piç
Tanrı sensin gayrı hiç

Aptal yunus söyliyor
Bak sizlere ne diyor
Sözlerinde fendi yok
Bundan başka pendi yok

Faruk Uluğ

[1] Arkadaşımızın gönderdiğini olduğu gibi naklediyoruz. Yunus kendisi seyahatinde ayintaba uğradığını söyler. Cönkün yazısı ve tarihi hakkında, arkadaşımız malûmat verselerdi çok iyi olurdu. Mevzu itibarile 1, 3 uci parçaların ilk beyitleri, düşünce ve lehçe itibarile yunus'u okşuyor, şekilce ise hiç bir muayyen çerçive göstermemektedir. Herhalde parçanın yunus'a ait olduğuna Kesme hüküm verilemez.

HABERLER

Konservatuvar Heyeti—İstanbul Konservatuvarı, her yıl mutat olan tetkik seyahatini, bu sene şarkî Anadolu' da yapmış, Karadeniz sahillerinden başlıyarak Trabzon, Bayburt, Erzurum, Erzincan havalisinden zengin Musikî Folkloru malzemesi getirmiştir. Konservatuvar heyeti, ayrıca Trabzon ve Erzurum' un rakıslarını da filime almıştır

Halk Bilgisi Dereeğinin Tetkik Seyyahatı — Dernek, faaliyet programı arasında bulunan seyahat işlerine, bu yıl için H. B. D. İlim encümeni azasından Abdülkadir beyi Şarkî Anadolu'ya göndermekle başlamıştır. Konservatuvar heyetine iştirak eden Abdülkadir Bey, aldığı direktifler dairesinde çalışmak suretile pek çok malzeme toplamağ muvaffak olmuştur. Abdülkadir B. aynı zamanda seyahat ettiği saha dahilinde Dernek teşkilatını da tetkik etmiş, Halk Bilğisile meşğul zevatı tanıyarak onları Dernekle münasebete savkettiği gibi, ayrıca kendilerine usul ve mesai tarzları hakkında malumat vermiştir.

Seyahate ait mesai raporu hülasası gazetelerde intişar ettiği için ayrıca buraya geçirmiyoruz. İlim encümenimize arzedilen mufassal raparu ise broşür halinde neşredeceğiz.

İstihbar merkezi — İstanbul Derneği, gerek Anadolu'da, gerek Avrupadaki Halk Bilgisi hareketlerini, ceryanlarını takip eylemek, Derneği alakadar eden her türlü malzeme ve malumatı elde etmek düşüncesile bir «İstihbar merkezi» vcüda getirmiştir. Merkez yakında çizdiği program dahilinde çalışmağa başlıycaktır.

Fahrî azalarımız — Rus müsteşrıklarından Folklorcu Samayloviç ve alman arkeoloğlarından profesör Von Der Osten fahrî azalıkla Derneğimize kaydedilmişlerdir. A. Samayloviç yirmi kadar eserini ve imzalı bir resmini Derneğe hediye etmiştir. Von Der Osten, Dernek mecmuası için yazı yazacağını adamıştır.

Dil encümeni — Türkçenin sözkitabını yapmak için çalışan Dil Encümeni Ankara ve

İstanbul'da vazifesine devam etmektedir. Türkçenin gramerini yapmak işi encümen azasından Cevat Bye verilmiştir. Encümen mecmuası, yakında çıkmak üzere hazırlanmaktadır.

Brüksel sergisi — Brüksel' de gençen ay sonunda açılan beynelmilel Folklor sergisine Derneğimiz de çağırılmıştır.

konferans — Derneğin fahrî azasından Von Der Osten, asariatika tetkikatı yaptığı Sivas'ta Anadolu tarihine ait bir konferans vermiştir.

Hititlere ait olan bu konfernastan başka, Von Der Osten, Sivas'ta çıkan « Kızılırmak » gazetesine Anadolu' da Folklor ve Arkeoloji arasındaki münasebete dair mühim beyanatta bulunmuştur.

Folulor için bir teberru. — Şikago'da ismini bildirmeyen bir adam Amerika'daki yerlilerin folklorlarını tesbit etmek için 100 bin dolar vermiştir. Amerikada kaybolmakta olan yerli ırkın idamesi ve millî âdet ve sanatlarını muhafaza etmelerini temin lehinde kuvvetli bir cereyan vardır.

Bulgaristan Türklüğünde. — Son günlerde İstanbul'a gelen Bulgaristan Türk muallimleri Derneğimizi ziyaret etmişler ve memelketlerindeki Folklorhareketleri hakkında izahat vermişlerdir. Bulgaristan Türk muallimler birliği Bulgaristan dahilinde elliyi geçen şubelerile derneğimize her türlü yardımlarda bulunacaklarını, gerek kendi aralarındaki Folklor hareketlerinden, gerek Bulgar'lar arasındaki Halk Bilgisi faaliyetlerinden Derneği haberdar edeceklerini söylemişlerdir. Bundan sonra, Derneğin ilmî mes'elelere ait anketleri, Halk Bilgisine taalluk eden rehberleri va tamimleri Bulgaristan Türk muallimler birlığine gönderilecektir.

İtalyada Folklor. — Son zamanlarda İtaliya'da resmî bir Folklor hareketi başgöstermiştir. Mussolini, 4 şube ve 60 azadan mürekkep bir akademi teşkil etmiştir. İtalya, bu hareketile Lâtin medeniyetinin mümessilliğini yapan Fransa'ya rekabet yapmak istemektedir. Akademi'nin gayesi, İtalya vatanını eyice etüt edüp tanıtmak ve siyasî rönessansa benzer bir fikr vo hars rönessansı yapmaktır.

Halk Bilgisi Derneğinin kitapları

çıkanlar

Halk Bilgisi Rehberi	***
Seçme Halk Şiirleri	***
Halk Bilgisi mecmuası	Cilt: 1, 1928
Halk Bilgisi Rehberi	ikinci basılışı
Seçme memleket Şiirleri	mevcudu yoktur.
Yunus Emre	***
Erzurum oyunları	Sırrı Numam

Basılmakta olanlar

Türkistan san'atkârları boncasının risalesi

Türkçede « Daş » lahikası	Caferoğlu Ahmet
Halk Bilgisi	van gennep
Bilmeceler	Hamamizade İhsan

